

Шевчук Марія Василівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Федорова Анна Петрівна,

викладач кафедри ділової української та
іноземних мов навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ І ВИКЛИКИ

Метою дослідження є визначення сучасних викликів і можливостей штучного інтелекту (далі – ШІ) в адвокатській діяльності.

Актуальність дослідження зумовлена швидким розвитком технологій штучного інтелекту та активним впровадженням його в адвокатську діяльність, що дозволяє оптимізувати робочі процеси, підвищити ефективність правового аналізу та забезпечувати доступність правових послуг. Водночас використання ШІ створює нові виклики, тому дослідження теми є актуальним і необхідним для визначення ефективних напрямів застосування останнього.

Стрімкий розвиток штучного інтелекту та робототехніки посідають дедалі важливіше місце у глобальному явищі технічного прогресу. Водночас ці процеси потребують більш чіткого правового регулювання, оскільки мають істотний вплив на всі сфери суспільного життя, зокрема на юриспруденцію [3, с. 47].

Нині існує багато визначень поняття «штучний інтелект» – від ототожнення з робототехнікою, до сприйняття останнього як

інноваційного напряму розвитку науки і техніки – тобто комп’ютерної програми, що на основі запиту користувача збирає доступні їй дані, проводить аналіз та після чого видає інформацію. Така робота виглядає як результат інтелектуальної роботи та схожа на людські мисленнєві процеси [7, с. 328].

В Україні поняття «штучний інтелект» закріплено Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2021 р. № 1556-р. Зазначається, що «штучний інтелект – організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань; галузь штучного інтелекту – напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, який забезпечує створення, впровадження та використання технологій штучного інтелекту» [6].

Питання використання штучного інтелекту адвокатською спільнотою в Україні було також висвітлено Національною асоціацією адвокатів України. Так, останніми було створено «Робочу групу з питань правового регулювання штучного інтелекту та напрацювання рекомендацій до законодавства у цій сфері». Пріоритетом роботи вказаної групи при розробці законотворчих пропозицій є забезпечення належного захисту прав людини при розробленні, впровадженні та використанні систем штучного інтелекту [7, с. 328].

Впровадження технологій ШІ в юридичні діяльності безумовно спрощує виконання судами, адвокатами, правоохоронними органами покладених на них завдань, а також робить юридичні послуги доступнішими [1, с. 493].

До основних переваг його використання в юриспруденції та адвокатській діяльності, зокрема, належать:

1. Прогнозування результатів судових рішень: застосування машинних алгоритмів на основі аналізу попередніх судових вироків та судової практики дає змогу прогнозувати можливі результати судових рішень;

2. Ефективний пошук інформації: система ШІ допомагає знаходити та аналізувати великі обсяги правової інформації швидше та ефективніше, ніж це можливо вручну;

3. Підтримка прийняття рішень: аналізуючи великі обсяги даних, ШІ надає рекомендації щодо найбільш оптимальних варіантів дії, сприяючи підвищенню якості правових висновків та стратегічного планування подальших дій адвоката;

4. Оцінка та мінімізація ризиків: інструменти ШІ здатні оцінювати ризики, пов'язані з веденням справ або укладенням транзакцій, одночасно виявляючи потенційні правові чи процедурні помилки ще на ранніх етапах, випереджаючи неправильні дії та запобігаючи порушення професійних стандартів, правових норм;

5. Моніторинг комплаєнсу: системи ШІ допомагають відстежувати відповідність законодавчим нормам, які постійно змінюються, що знижує ризик застосування санкцій через їх недотримання;

6. Аналіз та перевірка великих обсягів даних: ШІ забезпечує швидке та всебічне опрацювання значних масивів інформації, дозволяючи виявляти релевантні судові рішення, законодавчі акти й правові позиції;

7. Предиктивна аналітика: застосунки та віртуальні асистенти на основі ШІ допомагають ухвалювати більш обґрунтовані юридичні рішення, аналізуючи наявні судові рішення та прогножуючи можливі результати судових проваджень, що дозволяє адвокатам ефективніше розробляти правові стратегії і тактику захисту;

8. Юридичні дослідження: ШІ може узагальнювати релевантні судові прецеденти, необхідні адвокатам у конкретних справах, надавати контекст юридичним запитам і знаходити відповідні закони та рішення, пояснюючи їх застосовність у різних практичних ситуаціях тощо [2 с.320; 4 с.92 – 94; 8, с.358 – 360].

Найважливішою функцією ШІ в адвокатській діяльності вважається автоматизація процесів. Так, його технології допомагають юристам оптимізувати рутинні завдання, аналізувати та підготувлювати документи, проводити аналітичні дослідження із використанням судової практики. Він також сприяє пошуку та перекладу нормативно-правових актів, юридичних документів і судових рішень, що зменшує ризик помилок і підвищує ефективність роботи адвоката. Наприклад, під час ведення юридичного діловодства технології ШІ можуть використовуватися для автоматизованого складання юридичних документів, створення типових договорів, декларацій тощо. Крім того, інструменти ШІ сприяють збору, систематизації та аналізу великих обсягів даних, що забезпечує швидший, точніший і обґрунтований аналіз інформації, істотно скорочуючи час, необхідний для ухвалення юридичних рішень та підготовки процесуальних документів.

Тож, застосування ШІ у роботі адвоката дозволяє підвищити точність прийняття юридичних рішень, зміцнити прозорість процедур, знизити ризики правових помилок та ефективніше вирішувати правові спори. Він забезпечує швидкий доступ до правової інформації, глибокий аналіз судової практики, прогнозує правові наслідки і сприяє формуванню сучасної, технологічно орієнтованої системи адвокатури [4, с. 95].

Водночас, упровадження ШІ в юридичну практику не означає зменшення потреби у фахівцях правничого профілю. Навпаки, це означає перехід до більш інтегрованого підходу, за

якої технології ШІ беруть на себе виконання рутинних і технічно складних завдань, тоді як адвокати та юристи зосереджуються на аналітичних, стратегічних і комунікативних аспектах правозастосовної діяльності, оскільки наразі система ШІ страждає від ряду дефектів. Серед основних недоліків можна виокремити: алгоритмічне упередження та викривлення даних, що здатні призводити до спотворення результатів аналізу чи формування необ'єктивних висновків; морфологічні та семантичні обмеження ШІ, що знижують точність розпізнавання й тлумачення складних юридичних термінів; елементи непередбачуваності у функціонуванні алгоритмів, які формують власну логічну структуру, відмінну від людського мислення, через відсутність креативності, емоційного інтелекту та соціальної чутливості тощо [1, с. 494].

Отже, стрімкий розвиток штучного інтелекту суттєво впливає на трансформацію сучасної юридичної практики. Сьогодні технології ШІ активно впроваджуються в адвокатську діяльність, сприяючи автоматизації робочих процесів, підвищенню ефективності правового аналізу, доступності юридичних послуг та оптимізації судочинства. ШІ уже посідає вагоме місце у правозахисній системі, а масштаби його використання невідмінно зростають. Водночас лише гармонійне поєднання людського інтелекту та технологічних можливостей здатне гарантувати справедливість, законність і довіру до правосуддя в умовах цифрової трансформації сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Горобець Н. С., Науменко С. М. Штучний інтелект в юридичній практиці України: нові можливості та виклики. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 11. С. 493–496. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2024/116.pdf.

2. Граб М. І., Томашівський М. О. Штучний інтелект у юриспруденції: ефективність, точність і демократизація правосуддя. Право та державне управління. Збірник наукових праць. Запоріжжя, 2024. С. 318–322. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/44.pdf.

3. Іванюк І. Штучний інтелект у контексті юридичної практики. Філософські виміри техніки. Збірник тез. Тернопіль, 2022. С. 47–49. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39687/2/PDT_2022_Ivaniuk_I-Artificial_intelligence_in_47-49.pdf.

4. Муравська Ю., Метельський І., Романів Р. Перспективи використання технологій штучного інтелекту у юриспруденції та правоохоронній діяльності. Актуальні проблеми правознавства. Наукове періодичне видання. Тернопіль, 2024. С. 90–96. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/2-2024-3.pdf>.

5. Плахотнік О. В., Лохматов О. А. Штучний інтелект як асистивна технологія у роботі адвоката та прокурора. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 8. С. 441–445. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2024/106.pdf.

6. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.10.2025).

7. Храпенко О. О. Використання штучного інтелекту у роботі судових, правоохоронних органів та адвокатури. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 382–384. URL: http://lsej.org.ua/5_2023/94.pdf.

8. Шевчук В. М. Роль технологій штучного інтелекту у правоохоронній діяльності та забезпеченні безпеки та обороноздатності України. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 6. С. 356–361. URL: http://lsej.org.ua/6_2024/90.pdf.